

**ИРГЭНИЙ ХЭРЭГ ШҮҮХЭД ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААН ДАХЬ УЛСЫН
ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙН ЗАРИМ АСУУДАЛ**

Улсын тэмдэгтийн хураамжийн талаарх хуулийн зохицуулалтыг шүүхийн практикт зөв хэрэглэх тухай 2003, 2006 оны зөвлөмжийн ач холбогдол хэвээр байгаа боловч Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга 2010 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр батлагдаж, уг хуульд 2011 оны 06 дугаар сарын 09-ний өдөр болон 2012 оны 05 дугаар сарын 17, 22-ны өдөр нэмэлт, өөрчлөлт орсонтой холбогдуулан, түүнчлэн улсын тэмдэгтийн хураамжтай холбоотой шүүхийн практикт гарч буй зарим асуудлыг судлан үзсэний үндсэн дээр Шүүхийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.3., 15.4.-т заасныг баримтлан Улсын Дээд шүүхээс ЗӨВЛӨМЖ болгох нь:

1. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай ойлголт, ач холбогдол.

Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлд зааснаар төрийн эрх бүхий байгууллагаас Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд заасан үйлчилгээ үзүүлсний төлөө иргэн, хуулийн этгээдийн төлж байгаа мөнгөн хөрөнгийг улсын тэмдэгтийн хураамж гэнэ.

Шүүхээс эрх зүйн маргааныг хянан шийдвэрлэхтэй холбогдсон үйлчилгээ үзүүлсний төлөө зохигч мөнгөн хөрөнгө төлөх нь Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 3, 5 дугаар зүйлийн 5.1.1, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.1 дэх хэсэгт нийцнэ.

Шүүх эрх мэдлийг хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагаагаар үйлчилгээ хүртэж буй этгээд хуульд заасан журмын дагуу хураамж төлөх ёстой тул хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулсны төлөө төлбөл зохих хураамжийг хуульд заасан хэмжээгээр холбогдох этгээдээс бүрэн гаргуулсан байх нь шүүхийн үүрэг гэж үзнэ.

Тэмдэгтийн хураамж огт төлөгдөөгүй эсхүл дутуу төлөгдсөн байх нь Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 65, 163, 164, 173 дугаар зүйлд заасан үндэслэлээр нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзах, давж заалдах болон хяналтын гомдлыг хүлээн авахгүй байх нөхцөл болохыг анхаарвал зохино.

Хэргийн аль нэг, эсхүл хоёр тал хуульд зааснаар буюу шүүхийн шийдвэрлэснээр хураамжаас чөлөөлөгдөх явдал эрх зүйн маргааныг хянан шийдвэрлэхтэй холбогдсон үйлчилгээ үнэ төлбөргүй явагдана гэсэн үг биш юм.

Төлбөрийн чадваргүй болох нь баримтаар тогтоогдсон, эсхүл хуульд заасан тодорхой үндэслэлээр улсын тэмдэгтийн хураамж төлөхөөс нэг этгээдийг чөлөөлөх нь шүүхэд мэдүүлэх Үндсэн хуулиар олгогдсон эрхийг баталгаатай хангах арга хэрэгслүүдийн нэг болохоос шүүн таслах ажиллагааг ялгавартай явуулах, эсхүл эрх зүйн маргааныг хянан шийдвэрлэхтэй холбогдсон үйлчилгээг өөр хэлбэрээр явуулах үндэслэл биш болно.

Иймд нийт шүүхүүд хэргийн оролцогчдоос нэхэмжлэл гаргах, нэхэмжлэлийн шаардлагаа өөрчлөх, давж заалдах болон хяналтын журмаар гомдол гаргахад төлж буй тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээ, хугацаа, журмыг анхааралтай хянаж, гарч буй зөрчлийг цаг алдалгүй тухайн бүрт нь илрүүлэн залруулж байвал зохино.

2. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн талаарх хууль тогтоомжийн өөрчлөлт ба хураамж тооцох арга.

2010 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр батлагдсан Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийг 2011 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс дагаж мөрдөх талаар уг хуулийн 47 дугаар зүйлд заажээ.

2012 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдрийн байдлаар Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай 2010 оны хуульд 2011 оны 6 дугаар сарын 9-ний өдөр болон 2012 оны 5 дугаар сарын 17, 22-ны өдөр нэмэлт, өөрчлөлт орсон байна.

2.1. Шинэчлэн найруулсан хуулийн 7 дугаар зүйлд шүүхээс эрх зүйн маргааныг хянан шийдвэрлэхэд хураамж тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээг зохицуулсан байна. Энэ зүйлд заасан хэмжээ 2011 оны 06 дугаар сарын 09-ний өдрийн хуулиар өөрчлөгдсөн байна.

Хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан 2011 оны 06 дугаар сарын 09-ний өдрийн хууль Төрийн мэдээлэл сэтгүүлд 2011 оны 07 дугаар сарын 04-ний өдөр хэвлэгдсэн тул Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 3-т зааснаар 2011 оны 07 дугаар сарын 14-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр үйлчилжээ.

Иймд шүүхэд гаргаж буй нэхэмжлэл, гомдлын хугацаанаас хамааран улсын тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээг өөрөөр тодорхойлно:

2011 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдөр хүртэл	2011 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 2011 оны 7 дугаар сарын 14-ний өдөр хүртэл	2011 оны 7 дугаар сарын 14-ний өдрөөс хойш
1993 оны хуулиар	Шинэчлэн найруулсан хуулиар	Шинэчлэн найруулсан хуульд нэмэлт, өөрчлөлт орсон одоогийн даган мөрдөгдөж буй хуулиар

Харин улсын тэмдэгтийн хураамжийг нэхэмжлэгч урьд хуулиар төлсөн байтал уг хураамжийг хуваарилахад өөр хууль үйлчилж байгаа